

Bewonerscomité Leersum Zuid

Website: www.bewonerscomiteleersumzuid.nl
Email: bewonerscomiteleersumzuid@gmail.com
Adres: Nieuwe Steeg 69, 3056 RB Leersum
Telefoon: 06 54374580

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
Kerkplein 1
3941 HV Doorn

Leersum, 26 augustus 2022

Betreft: **Zienswijze** Bewonerscomité Leersum Zuid over: Kenmerk HZ_WABO-21-2424
ontwerpbesluit omgevingsvergunning Nieuwe Steeg 6, Leersum van 18 juli 2022

Geachte college,

Waar gaat het om?

Het gaat hier om een aanvraag van een omgevingsvergunning voor een forse uitbreiding van een intensieve veehouderij (par. 1). Dat is slecht voor de natuur, in het bijzonder voor een vlakbij gelegen Natura-2000 gebied (Kolland en Overlangbroek). Iedereen, ook de agrarische sector, is het er over eens dat de stikstofuitstoot *omlaag* moet. Europees recht dwingt daar ook toe, zo hebben de Europese rechter en de Nederlandse rechter bepaald. Dat is ook in de wet neergelegd. Het is dan niet te verkopen om een omgevingsvergunning voor een grote uitbreiding van een al grote intensieve veehouderij af te geven die een *hogere* uitstoot mogelijk maakt!

Dit is zowel juridisch als maatschappelijk niet houdbaar (Inleiding, par. 1-3). Europees recht dwingt ertoe de uitstoot op het kwetsbare Natura-2000 gebied terug te dringen. De natuurvergunning uit 2017 die de toename van stikstof mogelijk zou maken heeft haar gelding verloren, ook omdat ze uiterlijk na 2 jaar gebruikt had moeten worden. Toch verlenen is niet alleen in strijd met Europees recht, maar ook met nationaal recht (Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing ammoniak en veehouderij, Wet stikstofreductie en natuurverbetering, Nationaal Programma Landelijk Gebied) en met uw eigen beleid (Omgevingsvisie, Schone Lucht Akkoord).

De beoogde uitbreiding is niet alleen slecht voor de natuur, *maar ook voor de mensen*, de mensen in Leersum. Gesteld wordt dat de *geuroverlast* zal verminderen. Maar of dat zo is hangt sterk af van de techniek, en van strikte handhaving (par. 4). Techniek en handhaving hebben de afgelopen jaren niet goed gefunctioneerd, waarom zou dat nu wel zo zijn? Bovendien: de toename aan geuroverlast door de koeien wordt buiten de berekening gelaten. We wijzen er echter op dat de betreffende stallen op minder dan 50 meter van woningen gelegen zijn, en om die reden de toename aan koeien niet toegestaan mag worden.

De uitbreiding leidt tot meer *fijn stof*. Er wordt getoetst aan zwakke nationale waarden, en niet aan de striktere normen van de VN. Dat zou wel moeten: de gemeente heeft zich gecommitteerd aan het Schone Lucht Akkoord dat opdraagt naar de VN-normen te gaan (par. 5 en 6). Dat is noodzakelijk: fijn stof is een 'killer', met name voor COPD-patiënten.

De uitbreiding leidt tot meer *geluidsoverlast* (par. 7). Het lijkt er op dat verboden gaat worden dat de meest storende bron, de veevoederwagen, voor 7.00 uur en na 19.00 uur niet meer ingezet mag worden. Dat is positief, maar moet expliciet voorgeschreven worden.

Ten slotte: *alles staat en valt met strikte handhaving* (par. 8), waar we nadere voorstellen voor doen. Dat geldt uiteraard voor de huidige situatie. Het geldt zeker ook in het geval de vergunning – onverhoopt – wordt verleend; *maar we gaan er van uit dat het zover niet komt!*

1. Inleiding, getallen

Het Bewonerscomité Leersum Zuid heeft kennisgenomen van uw ontwerpbesluit van 18 juli 2022 inzake de aanvraag van 5 november 2021 van agrariër D. Wesseling, Nieuwe Steeg 4-8a Leersum, voor een revisie-(omgevings)vergunning. Dit ontwerpbesluit, ter inzage gelegd op 22 juli 2022, houdt in dat de vergunning zoals aangevraagd voor een belangrijk deel verleend zal worden. Wij betreuren dit zeer en zijn het daar niet mee eens. Vandaar deze zienswijze.

Het Bewonerscomité Leersum Zuid heeft over deze voorgenomen uitbreiding al eerder met de burgemeester en ambtenaren gesproken en schriftelijk met een notitie van 14 april 2022 kenbaar gemaakt tegen de uitbreiding te zijn. Deze zienswijze bevat inhoudelijk de opmerkingen uit de notitie van 14 april 2022 (als bijlage bijgevoegd) en bouwt daarop verder voort.

De aanvraag betreft een **aanzienlijke uitbreiding** van veestallen en vee-aantallen aan de zuidkant van Leersum, waar een woonwijk gelegen is op minder dan 100 meter afstand (dichtstbijzijnde burgerwoning).¹

Zie hieronder de getallen van de **uitstoot**, ontleend aan de omgevingsvergunning van 2011, de aanvraag van 2021 en het ontwerpbesluit van 18 juli 2022:

	2011 vergund	2021 aangevraagd	2022 ontwerp-besluit
fijnstof	130.836	198.344	175.222
	138.036 (2022)		
ammoniak/stikstof	3.823/ 4.771 (2022)	5.959	5.447
geur	31.613	46.363	39.908

Deze zaak gaat **niet om een stel nieuwkomers** die een langgevestigde agrariër het leven zuur maken. Vele bewoners in Leersum Zuid, waaronder leden van het Comité, wonen reeds lang – 20, 30, 40 jaar – nabij de boerderij, soms al langer dan de agrariër. Het is niet zo dat deze zogenaamde ‘nieuwe’ bewoners steeds dichterbij de boerderij zijn gaan wonen, en vanwege die nabijheid in opstand komen om de autochtone boer te pesten. De ‘nieuwbouw’ dateert van de jaren zeventig. Integendeel, de (uitstoot van de) boerderij is **richting bewoners** opgerukt, door de laatste 20 jaar uit te breiden van een onderneming met bescheiden omvang, naar een omvang van een **zeer grote boerderij, en met het streven naar een nog veel grotere boerderij**.

Dat blijkt uit de volgende **aantallen dieren**:

In 2003:	130 melkvee,	423 vleesvarkens,	0 gespeende biggen,	130 zeugen
Tot 2011:	240 melkvee,	423 vleesvarkens,	468 gespeende biggen,	130 zeugen
Vanaf 2011:	240 melkvee,	2171 vleesvarkens,	640 gespeende biggen,	130 zeugen
Aanvraag 2021:	324 melkvee,	3792 vleesvarkens,	1050 gespeende biggen,	155 jongvee
Ontwerp 2022:	304 melkvee,	3264 vleesvarkens,	904 gespeende biggen,	155 jongvee

¹ BenW hebben in het ontwerpbesluit ten opzichte van de aanvraag de aantallen dieren enigszins naar beneden bijgesteld, vanwege het vereiste van het hanteren van Best Beschikbare Technieken (BBT). Ten opzichte van de aanvraag is dat op zich een zekere verbetering. Die vermindering aan dieren aantallen zou overigens wel moeten leiden tot **minder grote stallen**.

Het is ook niet zo dat de bezwaren die hier en in andere zienswijzen gemaakt worden afkomstig zouden zijn van een handjevol solistische individuen, met bezwaren die door weinigen gedeeld zouden worden. We wijzen op de 27 personen die in 2017/2018 zienswijzen hebben ingediend tegen het ontwerp-bestemmingsplan dat ook gericht was op uitbreiding van de intensieve veehouderij; op de door de Vereniging Dorp en Natuur Leersum-Amerongen en de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) ten dat ontwerp-bestemmingsplan ingediende zienswijzen; op de afwijzing van dat plan door de gemeenteraad Utrechtse Heuvelrug in december 2018 (27 van de 29 raadsleden); op de 78 formulieren met klachten over stank van de veehouderij; op de afwijzing door de gemeenteraad in juli 2022 van de thans voorgestelde uitbreiding van de intensieve veehouderij (26 van de 29 raadsleden). We gaan er van uit dat er ook weer door veel omwonenden zienwijzen ingediend worden, en dat ook de Vereniging Dorp en Natuur en de NMU dat zullen doen.

Het is ten slotte ook niet zo dat wij bezwaren maken om de boer te pesten. We zijn niet tegen de boer, maar wel tegen de overlast en risico's die zijn intensieve veehouderij veroorzaakt. Daarover gaan de volgende paragrafen.

2. Stikstof/ammoniak

2.1 Meer stikstof/ammoniak

Onduidelijke getallen

In de huidige Wet milieubeheer (Wmb)-vergunning van 7 april 2011 zijn aantallen dieren (koeien en varkens) vergund die een ammoniak-emissie veroorzaken van **3823 kg NH/jaar**. Onduidelijk is waarom in de voorliggende aanvraag en in het concept-besluit p. 12 een getal genoemd wordt van **4771 kg ammoniak vergund (en waarom niet: 3823 kg)**. Dit verschil wordt niet verklaard. Niet wordt in het ontwerpbesluit duidelijk gemaakt waarom de vergunde 3823 kg in de huidige omgevingsvergunning opeens 4771 kg zou zijn geworden. Hetzelfde geldt voor fijnstof. In de Wmb-vergunning 2011 is het **130.836 gram/jaar**, in het ontwerpbesluit **138.036 gram/jaar**. **Waarop zijn deze hogere getallen op gebaseerd?**

Overbelast, en toch meer uitstoot!

Het is in ieder geval duidelijk dat door de beoogde uitbreiding sprake zal zijn van een **toename van ammoniak/stikstofemissie** - van **3823 kg** (in de huidige omgevingsvergunning) - naar **5447 kg** (concept-besluit p. 22). *NB: dat is ook het geval als uitgegaan wordt van het niet verklaarde getal van 4771 kg vergund.*

Die toename zal zich vertalen in een **grotere stikstofdepositie** op de nabij (op 1-1,5 km afstand) gelegen **natuurgebieden (Natura 2000-gebieden)** Kolland & Overlangbroek. Deze gebieden zijn al lang **overbelast**.² Dat betekent dus dat de stikstofdepositie op deze gebieden fors **omlaag moet**, en niet omhoog! Dat is neergelegd in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (2021). Op goede gronden is het gebied waarin de onderneming van Wesseling gelegen is in de Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied van 10 juni 2022 als een gebied waar een aanzienlijke stikstofreductie van ten minste 47% moet plaatsvinden.³

Verminderen, niet vergroten zegt de Omgevingsvisie

Het is juridisch en maatschappelijk dan ook **niet aanvaardbaar** dat in deze tijd, waarin stikstof een groot probleem is en er alles aan gedaan moet worden om de uitstoot en neerslag daarvan op de natuur te **verminderen**, aan een agrarische onderneming de ruimte geboden zou worden om de stikstofuitstoot en neerslag op Natura 2000-gebieden **te vergroten**. Vergunningverlening waardoor meer stikstof uitgestoten wordt is **daarmee niet te verenigen**. Vergunningverlening is dan ook in strijd met het streven van de gemeente in de **Omgevingsvisie**, om een gebiedsgerichte aanpak voor versterking van Natura 2000-gebieden te realiseren,⁴ een snellere transitie van de agrarische

² <https://www.natura2000.nl/gebieden/utrecht/kolland-overlangbroek>

³ Deze Startnotitie vormt een nadere invulling en aanscherping van de resultaatsverplichtingen in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering.

⁴ Omgevingsvisie Utrechtse Heuvelrug (2021), p. 33.

sector te maken om daarmee de negatieve effecten van stikstof-uitstoot tegen te gaan⁵, en verwante andere mooie doelstellingen te bereiken.⁶

2.2 Natuurvergunning geldt niet meer

PAS is afgeschoten

In dit verband wijst het comité er op dat de in 2017 verleende (natuur)vergunning krachtens de Natuurbeschermingswet gebaseerd was op de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). De **PAS** is, zoals u weet, in 2019 door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State wegens strijd met artikel 6, derde lid, van de Habitatrictlijn **afgeschoten**.⁷ Daarmee is de grondslag onder de natuurvergunning ontvallen.

Niet voldaan aan voorschrift natuurvergunning

Daarnaast is de natuurvergunning op 17 mei 2017 verleend, maar is de uitbreiding tot op heden niet gerealiseerd. Daarmee is niet voldaan aan voorschrift 4 in de natuurvergunning, welk **voorschrift** vereist dat de beoogde situatie binnen twee jaar na toezending gerealiseerd dient te worden: “De houder van de beschikking dient binnen twee jaar na datum van verzending van dit besluit de activiteiten te hebben verricht die mogelijk worden gemaakt door verlening van deze vergunning”.

Het gaat om een nieuw project

Bovendien gaat heeft de in 2017 verleende natuurvergunning betrekking op een **ander** project dat niet is doorgegaan. Hier gaat het om een **nieuw** project, waarop de vergunning van 2017 geen betrekking heeft, en waarbij de uitbreidingen anders gesitueerd worden. Wil voldaan zijn aan de Wet natuurbescherming, dan zal **een nieuwe natuurvergunning nodig zijn**. Een beroep op artikel 2.8 Wet natuurbescherming gaat dan ook niet op. Niet alleen gaat het om een ander project. Ook blijkt uit de PAS-uitspraken van het Hof van Justitie en de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, dat een PAS-natuurvergunning niet voldoende zekerheid biedt om aan te nemen dat een plan/project geen significante (negatieve) gevolgen voor het Natura-2000 gebied heeft. Bovendien is de afgelopen jaren duidelijk geworden dat gezien de slechte toestand van de Natura-2000 gebieden niet kan worden volstaan met een stand still, stikstofuitstoot niet vergroten; laat staan een vergroting van de stikstofuitstoot; maar in een sterke **vermindering van stikstofuitstoot nabij die gebieden!**

Combi-luchtwassers werken niet goed

Daarnaast is van belang dat in een Wagenings rapport uit 2018 aangegeven wordt, dat de reductie van de combi-luchtwassers veel minder is dan tot dan verwacht: er wordt in plaats van 85% slechts 59% aan ammoniak weggefilterd⁸, dus blijft niet 15% maar 41% over (bijna een factor 3!). Bovendien wordt er in de rechtspraak getwijfeld aan de effectiviteit van **emissie-arme** stalsystemen (zoals Wesseling er een wil) met betrekking tot hun vermogen om de ammoniakemissie daadwerkelijk te beperken.⁹ Dat die effectiviteit beduidend minder is dan verwacht werd is temeer een argument om de omgevingsvergunning te weigeren.

Bouwactiviteiten en toename vrachtverkeer niet meegerekend

Ten slotte is in de natuurvergunning 2017 **geen rekening** gehouden met de stikstofuitstoot door bouwactiviteiten en de permanente toename aan vrachtverkeer naar en van de boerderij. Deze **bouwactiviteiten en toename aan vrachtverkeer** zullen meegeteld moeten worden, maar dat is in het ontwerpbesluit niet gebeurd.¹⁰

⁵ Omgevingsvisie, p. 62 en 68.

⁶ Omgevingsvisie: men wil de agrarische transitie sneller, zo min mogelijk stikstof, p. 62; naar een circulaire landbouw, p. 66; en extensivering van de landbouw, p. 75.

⁷ Afdeling Bestuursrechtspraak 29 mei 2019, ECLI:NL:RVS:1603.

⁸ Melse, Mijeboer en Ogink, Evaluatie geurverwijdering door luchtwassersystemen bij stallen, Deel2, Wageningen 2018.

⁹ Rechtbank Oost-Brabant 8 april 2022, ECLI:NL:RBOBR:2022:1323.

¹⁰ Zie Rb. Noord-Nederland 17 maart 2022, ECLI:NL:RBNNE:2022:891, r.o. 7.1-7.3.

Om al deze redenen zal eerst een nieuwe natuurvergunning aangevraagd en beoordeeld moeten worden (in de zin van artikel 6 lid 3 Habitatrictlijn: een passende beoordeling gemaakt moeten worden) op basis van een deugdelijke Aerius-berekening. **Zonder een nieuwe natuurvergunning kan een omgevingsvergunning niet verleend worden!**

Strijd met Habitatrictlijn

Door zoals het ontwerpbesluit beoogt een omgevingsvergunning te verlenen zonder dat er een geldige natuurvergunning voor het aangevraagde project is **zal in strijd gehandeld worden** met het EU-recht, in het bijzonder de **artikelen 6 leden 2 en 3 van de Habitatrictlijn**¹¹, luidend:

- lid 2. De Lid-Staten treffen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones (Natura 2000-gebieden) **niet verslechtert en er geen storende factoren optreden** voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen voor zover die factoren, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn een significant effect zouden kunnen hebben.

- lid 3. Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, **wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied**, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in lid 4, geven de bevoegde nationale instanties slechts toestemming voor dat plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten en nadat zij in voorkomend geval inspraakmogelijkheden hebben geboden.”

Wet stikstofreductie

De Wet stikstofreductie en natuurverbetering (2021), ter uitwerking van de Europese verplichtingen, vereist dat in 2025 minimaal 40% van de stikstofgevoelige natuur in de Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau moeten hebben; in 2030 minimaal 50%; en in 2035 minimaal 74%.¹²

3. Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing ammoniak en veehouderij

BBT-conclusies

Bedrijven met een IPPC-installatie, een zogenaamde C-inrichting zoals dit agrarisch bedrijf, zijn (omgevings)vergunningplichtig, aldus artikel 2.1 lid 2 van het Besluit omgevingsrecht (Bor). Het bevoegd vergunningverlenend gezag – in dit geval het gemeentebestuur – moet zich bij zijn oordeel over een vergunningaanvraag ten minste baseren op naleving van de Best Beschikbare Technieken (BBT). Dit volgt uit de Europese IPPC-richtlijn 2010/75/EU, onder meer uitgewerkt artikel 2.14 lid 1c Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).¹³ Welke deze technieken zijn is vastgelegd in Europese regelgeving, onder meer in de zogenoemde BBT-conclusies.¹⁴

Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing Ammoniak en Veehouderij

Het bevoegd gezag (het gemeentebestuur) zal allereerst moeten nagaan of in de vergunningaanvraag aan de BBT-conclusies met betrekking tot **ammoniak e.d. is voldaan**.¹⁵ In bepaalde gevallen moet het bevoegd gezag eisen stellen die daar **bovenuit gaan** (BBT+). Dat laatste is hier het geval. Door de voorgenomen uitbreiding van het bedrijf zal de ammoniakemissie boven de 5000 kg uitkomen. Van belang is hiervoor artikel 3 lid 3 Wet ammoniak en veehouderij

¹¹ Artikel 6 leden 2 en 3 Habitatrictlijn hebben hogere juridische status dan het Nederlandse recht. Ze hebben rechtstreekse werking, wat betekent dat zij door de rechter en het bestuur (hier: BenW) toegepast moeten worden.

¹² Dat is in het kabinetsbeleid aangescherpt, in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (2022): in 2030 mag in tenminste 74% van Natura-2000 gebieden de kritische (stikstof)depositiewaarde niet meer

¹³ In samenhang met artikel 2.14 lid 6 Wabo en artikel 5.4 Bor, alsmede artikel 3 lid 3 Wet ammoniak en veehouderij (Wav).

¹⁴ De BBT-conclusies staan in Uitvoeringsbesluit 2017/302 van de Europese Commissie van 15 februari 2017, PbEU 21 februari 2017, L 43/231.

¹⁵ De meeste BBT-conclusies hebben betrekking op ammoniak/stikstof.

(Wav), op grond waarvan er dan verdergaande emissie-eisen – BBT+, dus strenger dan de BBT-eisen – gesteld moeten worden. Artikel 3 lid 3 Wav is nader ingevuld in de **Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing ammoniak en veehouderij** (een beleidsregel ter uitwerking van de IPPC-veehouderij-richtlijn), die is aangewezen in de Bijlage bij de Ministeriële regeling omgevingsrecht (Mor). Op grond van artikel 3 lid 3 Wav en de Beleidslijn dienen aanvullende eisen te worden gesteld indien dit vanwege de geografische ligging van de installatie (het bedrijf) noodzakelijk is of indien de plaatselijke milieu-omstandigheden dat vergen. Daarbij wordt expliciet gewezen op het stellen van strengere eisen aan veehouderijen die op korte afstand van kwetsbare Natura 2000 gebieden gelegen zijn, zie p. 11 van de Beleidslijn. Dat die strengere eisen op grond van het Natura-2000 belang **gesteld moeten worden**, in de zin dat gewaarborgd moet worden dat de ammoniak-uitstoot niet toeneemt, spreekt vanzelf. **Als dat niet gewaarborgd kan worden, mag de vergunning niet verleend worden.**

Het is comité niet duidelijk of en hoe BenW de Beleidslijn in acht te genomen heeft. Naar zijn oordeel staat de Beleidslijn in de weg aan het honoreren van de vergunningaanvraag.

4. Geur/stank/afstand

Geuroverlast/stank

In de huidige situatie ligt de geuroverlast, veroorzaakt door **varkens**, op de nabije woningen ruim boven de wettelijke, door de gemeenteraad vastgestelde maximumnorm van 3 odeur (Ou).¹⁶ Onder het regime van het ontwerpbesluit zal de geurbelasting (nog steeds) niet aan de wettelijke normen voldoen, zie p. 26 ontwerpbesluit. Wel lijken de bewoners er op papier op vooruit te gaan, in de zin dat op papier de geurbelasting in de richting van maximaal 3 Ou gaat (ontwerpbesluit, p. 27). Of ook daadwerkelijk een verbetering optreedt is afhankelijk van de feitelijke handhaving en naleving van de voorschriften (ontwerpbesluit p. 33). Zoals hierna aangegeven zijn de ervaringen van bewoners niet positief. Het comité vraagt BenW hoe in de toekomst naleving van de vergunde geurnorm gewaarborgd zal worden en hoe gehandhaafd zal worden.

Betekenis van de reductiewaarde van 60%

Het concept-besluit beoogt te realiseren dat het wettelijke maximum van 3 Ou daadwerkelijk nageleefd wordt, door voor te schrijven dat de luchtwassers een minimale reductiewaarde van 60% realiseren (voorschrift 3.1). Daarmee zou dan bij alle woningen aan de Nieuwe Steeg, de Veldlaan, de Dreef etc. voldaan zal zijn aan het wettelijk vereiste van (maximaal) 3 Ou (ontwerpbesluit, p. 28).

De strekking hiervan is positief: doel er van is dat de geuroverlast verder teruggebracht wordt, tot onder of op het gestelde maximum. Maar we benadrukken dat een dergelijk voorschrift (60% reductie) *alleen geschreven mag worden* met als doel het realiseren van Best Beschikbare Technieken (BBT) in de zin van het technisch goed functioneren van de luchtwassers. BenW mag -bij de berekening van de **geuroverlast** op de omgeving in het kader van het vergunnen van het aantal varkens **immers niet afwijken van de wettelijke waarde van 45% reductie**, en bij die berekening van het te vergunnen aantal **in dat kader** dus niet uitgaan van een (voor de agrarische onderneming gunstiger, voor de bewoners **ongunstiger**) percentage van 60% reductie, maar van 45%.

Wat wel kan is dat met het oog op het optimaal functioneren van luchtwassers (**BBT**) bepaalde eisen te stellen, zoals hier de 60% reductiewaarde, waarmee de geuroverlast althans op papier voor alle bewoners van Leersum Zuid **onder de 3 Ou komt** (artikel 2 lid 2 Wet geurhinder en veehouderij). Als de 60% waarde *alleen daarvoor* gebruikt wordt is dat positief.

Controle op de 60%

Wil de 60% reductie betekenis hebben, dan zal daarop toezicht gehouden moeten worden en **gehandhaafd moeten worden**. Positief is, dat binnen 6 maanden na vergunningverlening resp. 6 maanden na oprichting van de stal gecontroleerd wordt of die reductie gerealiseerd wordt

¹⁶ Het Comité spreekt nogmaals zijn teleurstelling uit over de weigering/passiviteit van de gemeenteraad om niet aan zijn verzoek om de wenselijke geurnorm van 2 Ou (art. 6 eerste lid 1 onder a Wet geurhinder en veehouderij).

(voorschrift 3.1). Maar zien wij het goed, dan is die controle **eenmalig**, zie ontwerpbesluit p. 28. Dat begrijpen wij niet. Wil de norm van de 60% ook daarna in acht genomen worden, dan is een periodieke controle nodig. **Daar dient alsnog in te worden voorzien.**

Koeien tellen niet mee voor de geuroverlast!?

Voorschrift 3.1 ligt te meer voor de hand, nu de Wet geurhinder en veehouderij de geuroverlast veroorzaakt door **rundvee** (melkrundvee en vrouwelijk jongvee) niet meerekent (conceptbesluit p. 32). Dat betekent dat de geurbelasting vanwege rundvee - met de huidige omvang - tot wel 4,4 OU buiten de berekening blijft! Terecht wordt in het ontwerpbesluit geconstateerd dat alleen al door het houden van de huidige hoeveelheid van melkrundvee en jongvee nu reeds het aanvaardbare niveau van geurbelasting op woningen in de bebouwde kom **wordt overschreden**, en dat dat bij vergunningverlening **nog erger** zal worden.

Er is niet voldaan aan de 50 meter afstand voor koeien

Voor dieren waarvoor de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) geen geuremissiefactor geeft – zoals in dit geval melkrundvee en jongvee – geldt een afstand van minimaal 50 meter tussen een geurgevoelig object (zoals een woning) en een dierenverblijf (art. 4 lid 1 onder b Wgv). Op p. 23 wijdt het ontwerpbesluit uitgebreid aandacht aan de Snuffelschuur. Deze zou geen geurgevoelig object zijn, zodat daarvoor de afstandseis niet geldt. Maar er liggen nog andere geurgevoelige objecten op het terrein: de woningen op de Nieuwe Steeg 4 (waarin kamers verhuurd worden) en op de Nieuwe Steeg 6. Naar het oordeel van het Bewonerscomité liggen de stallen voor melkrundvee en jongvee op een afstand van minder dan 50 meter van deze woningen. **Een uitbreiding van het aantal melkrundvee en jongvee is daarom in strijd met artikel 4 lid 1 onder b Wgv. De uitbreiding van het aantal melkrundvee en jongvee dient daarom geweigerd te worden.**

5. Fijn stof

Fijn stof neemt toe

De fijnstofemissie neemt toe van 130.836 gram/jaar (vergund) naar 175.222 gram/jaar (ontwerpbesluit). In het ontwerpbesluit wordt niet aangegeven of en zo ja hoe is voldaan aan BBT1 1, dat over de BBT-technieken gaat die ingezet moeten worden om de stofemissies waaronder de fijn stof emissies) in elke stal te verminderen. Dat zou alsnog moeten gebeuren.

Ten onrechte is niet getoetst aan de grenswaarden voor fijn stof; overschrijding WHO-waarden

Het wordt helaas niet nodig geacht om te toetsen aan de grenswaarden voor fijn stof – jaargemiddelde 40 microgram/m³ voor PM 10 en 25 microgram/m³ voor PM 2,5 omdat deze toename **niet in betekenende mate** zou zijn. Het Bewonerscomité verzoekt dat alsnog te doen, nu de WHO¹⁷ advieswaarden in 2021 zijn aangescherpt naar jaargemiddelde 15 microgram/m³ (PM10) resp. 5 microgram/m³ (PM 2,5), en het vermoedelijk zo is dat de fijnstofemissie die krachtens het ontwerp-besluit wordt toegestaan de WHO-waarden overstijgt. Het ligt te meer voor de hand om die berekening te maken nu de gemeente als partij bij het Schone Lucht Akkoord Partijen zich heeft gecommitteerd te streven naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om gezondheidswinst voor iedereen in Nederland *waarbij wordt toegewerkt naar de WHO advieswaarden voor stikstofdioxide en fijn stof in 2030.*

6. Omgevingsvisie (concept 2021); Schone Lucht Akkoord (2020)

Omgevingsvisie niet nageleefd

Het is het Bewonerscomité een raadsel hoe het voornemen van BenW om de vergunning te verlenen zich verhoudt met de verplichtingen die neergelegd zijn in de concept-**Omgevingsvisie**. Datzelfde geldt voor de vraag hoe dit in overeenstemming kan zijn met de uitspraak in de Omgevingsvisie dat de overgang naar een duurzame en circulaire bedrijfsvoering van de

¹⁷ World Health Organization (Verenigde Naties).

agrarische sector hier meer urgentie heeft.¹⁸ We wijzen op de volgende voornemens/uitgangspunten in de Omgevingsvisie:

- er moet toegewerkt worden naar een circulaire landbouw (p. 62/66)
- er moet een transitie plaatsvinden in de agrarische sector, naar kringlooplandbouw, waardoor deze zo min mogelijk negatieve effecten heeft op het milieu, waaronder stikstof (p. 62)
- er moet een extensivering van de landbouw plaatsvinden (p. 75)
- vanwege de aanwezigheid van een beschermd Natura 2000-gebied (**Kolland en Overlangbroek**) en de negatieve effecten van stikstof-uitstoot heeft de transitie naar een duurzame en circulaire bedrijfsvoering voor de agrarische sector hier meer urgentie (p. 68).

De ontwikkeling die het ontwerpbesluit mogelijk wil maken gaat niet naar een circulaire, extensieve kringlooplandbouw die geen of veel minder negatieve (stikstof)effecten met zich brengt. **In tegendeel. Die ontwikkeling gaat naar uitbreiding van een traditionele intensieve veehouderij.**

Doelstellingen Schone Lucht Akkoord

Het comité wijst er verder op, dat de gemeente Utrechtse Heuvelrug partij is bij het in 2020 tot stand gekomen **Schone Lucht Akkoord**, dat als doel heeft de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren. Rijk, provincies en gemeenten streven er naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016 te realiseren. Het akkoord formuleert de **doelstellingen** als volgt (onze cursiveringen):

Artikel 1. Doelen en ambities

1. Partijen streven naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om gezondheidswinst voor iedereen in Nederland te realiseren *waarbij wordt toegewerkt naar de WHO advieswaarden voor stikstofdioxide en fijn stof in 2030.*
2. Partijen stellen als doel om landelijk in 2030 gemiddeld *minimaal 50% gezondheidswinst* ten opzichte van 2016 te behalen voor de negatieve gezondheidseffecten afkomstig van binnenlandse bronnen.
3. Partijen onderschrijven de ambitie om in de sectoren (weg)verkeer, inclusief mobiele werktuigen, *landbouw*, scheepvaart, industrie en huishoudens een *dalende trend in te zetten van emissies van stikstofdioxide en fijn stof naar de lucht.*
4. Partijen erkennen dat éénieder verantwoordelijk is voor de eigen bijdrage aan de doelstelling en dat partijen gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van het akkoord.

Maatregelen voor de landbouw

Ten aanzien van de betekenis van de **landbouw** voor de negatieve gezondheidseffecten en de met het oog daarop **te nemen maatregelen** stelt het Schone Lucht Akkoord onder meer: “De Rijksoverheid heeft in het kader van de verduurzaming van de veehouderij met de verschillende sectoren in de veehouderij afspraken gemaakt over een integrale brongerichte reductie van emissies. **Zo is met de varkenssector afgesproken om de emissie van ammoniak uit stallen te verminderen met 85%. In 2030 zijn de emissie-reducerende maatregelen in minimaal 60% van de stallen ingevoerd.** Ook de melkveesector werkt naar aanleiding van afspraken uit het Klimaatakkoord en de stikstofaanpak aan de integrale reductie van methaan en ammoniak. [...]. Met deze reeds gemaakte afspraken draagt de landbouwsector bij aan het doel van dit akkoord. [...] De doorrekening van de gezondheidseffecten van de landbouwsector van het Schone Lucht Akkoord door RIVM *laten een gemiddelde afname van 37% zien in 2030 ten opzichte van 2016.*

De gemeente heeft zich gecommitteerd aan de doelen en maatregelen van het Schone Lucht Akkoord. Het verlenen van een vergunning waardoor er meer ammoniak/stikstof en fijn stof wordt uitgestoten is daarmee in strijd.

¹⁸ Omgevingsvisie, p. 68: ‘Vanwege de aanwezigheid van een beschermd Natura 2000-gebied en de negatieve effecten van stikstof-uitstoot heeft de transitie naar een duurzame en circulaire bedrijfsvoering voor de agrarische sector hier meer urgentie’

7. Geluid-/verkeershinder

Geluidsoverlast veeervoerverwerking/-verdeelwagen

De in de aanvraag verzochte uitbreiding van het bedrijf betekent dat de **geluidsoverlast**, als gevolg van meer voeropslagen en meer extern en intern transport van voer en dieren, verder zal toenemen. Er zullen veel meer verkeersbewegingen plaatsvinden, mogelijk op onchristelijke tijden, met alle overlast van dien.

Met name de activiteiten door een kuilvoerverwerkings-/veevoer-verdeelwagen vinden al lang structureel des nachts plaats, te weten elke doordeweekse dag rond 5 uur/6 uur, met een duur van soms wel een half uur. **Deze veevoerverwerking/-verdeelwagen werkt als een zeer ongewenste wekker.** Tot nu toe is de agrariër, niet bereid gebleken in te gaan op het dringende verzoek van omwonenden (sinds 2016 gedaan) om de activiteiten van de verdeelwagen na 7.00 te laten plaatsvinden.

Voorschrift duidelijker maken

Het comité waardeert het dan ook dat in het concept-besluit bepaald wordt dat om geluidhinder te voorkomen aan de vergunning het voorschrift wordt verbonden dat transporten etc. buiten de dagperiode verboden zijn. Dit voorschrift 2.7 luidt:

“Transportbewegingen met vrachtwagens, tractoren of heftruck van en naar de inrichting en laden en lossen binnen de inrichting zijn niet toegestaan tussen 19.00 en 07.00 uur (in de avondperiode en in de nachtperiode”.

Wel dient zeker te zijn dat de **meest storende geluidsbron**, de voornoemde veevoerverwerking/-verdeelwagen, niet gedurende de periode van 19.00 tot 07.00 uur actief is. Dat zal expliciet in het verbod en de toelichting tot uitdrukking gebracht moeten worden. Daarnaast dienen de kuilen/plaatsen waar het veevoer ligt verplaatst te worden naar achter de stallen, ter uitvoering van BBT 10, in het bijzonder a-c. Dat is niet alleen van belang voor vermindering van geluidsoverlast, maar ook van belang vanwege de **fijnstofuitstoot** die bij het opzuigen en mengen van veevoer vrijkomt.

8. Handhaving

Voor het geval de vergunning, **onverhoopt**, wordt verleend wordt nog het volgende opgemerkt.

Handhaving essentieel

De vergunning bevat een aantal voorschriften, gegeven met het oog op mens en natuur. **Naleving van die voorschriften is essentieel.** Het is noodzakelijk dat daarop serieus gecontroleerd en gehandhaafd wordt, het ontwerp-besluit p. 33 wijst daar terecht op.

Handhaving schiet tekort

De ervaringen van omwonenden met de handhaving zijn echter **niet positief**. Om een voorbeeld te noemen: op 14 december 2018 is aan de ondernemer een last onder dwangsom opgelegd wegens het niet ter beschikking stellen van de elektronische monitoringsgegevens met betrekking tot het functioneren van de luchtwasser. Eerst begin november 2019, bijna een jaar later, heeft Wesseling de gegevens aan de ODRU toegestuurd! Daarbij bleek uit de monitoringsgegevens van de luchtwasser onder meer dat deze regelmatig voor langere tijd (veel meer dan 8 uur) had uitgestaan en de PH van het waswater voor langere tijd te laag was. Daarnaast zaten in een aantal stallen andere en meer varkens dan in de vergunning gemeld, bleek het noodstroomaggregaat niet gekeurd te zijn en geen gedragsvoorschriften van de luchtwasser getoond te kunnen worden (brief van de ODRU aan Wesseling, 10 december 2019).

Een ander voorbeeld is het **gebrek aan respons op klachten**. Eind 2020 begin 2021 zijn bewoners opgeroepen klachten over geuroverlast bij de ODRU in te dienen. Dat heeft geresulteerd in tientallen klachtformulieren, met per formulier/klager over meerdere incidenten. Met die klachten is niets gedaan, althans dat hebben we niet kunnen constateren. Teleurstellend is het ook om te moeten vaststellen dat de ODRU deze klachten niet met de GGD, die BenW heeft geadviseerd,

heeft gecommuniceerd, zie *GGDrU advies gezondheid omwonenden veehouderij Nieuwe Steeg 4-8a Leersum* (25 april 2022), p. 9 en 14.

Handhavingsvoorschriften kunnen en moeten beter

In dit licht bezien waardeert het Comité de verplichting (voorschrift 6.8) dat de registratie van de luchtsnelheid van de emissiepunten achter de luchtwassers elk moment inzichtelijk is (al moet verhelderd worden wat dat betekent). Positief is zeker ook dat er per stal een elektronisch loggingsysteem moet zijn, dat real time kan worden uitgelezen (voorschrift 6.9). Dat maakt toezicht met een zekere frequentie en continuïteit mogelijk.

Daarnaast bevat de ontwerp-vergunning voorschriften over de controle in de *eerste periode* na vergunningverlening, inzake geluidsoverlast (voorschrift 2.6), geurverwijderingsrendement (voorschrift 3.1) en opstellen geurbeheersplan (voorschrift 3.2). Het lijkt er op dat dit alles **slechts eenmalig** gebeurt. **Naar het oordeel van het comité zou dit periodiek plaats moeten vinden.** De vooronderstelling dat wanneer alles bij aanvang op orde blijkt te zijn dat ook wel in de toekomst zo zal blijven is niet realistisch. Een minimum aan continuïteit van toezicht, dus regelmatige periodieke controle is hier noodzakelijk. Het comité verzoekt BenW om daarin te voorzien.

Met vriendelijke groeten,

Ruud Schothorst
Voorzitter Bewonerscomité Leersum Zuid
Nieuwe Steeg 69
3956 RB Leersum
Mob: +31 (0)654-374580
email: bewonerscomiteleersumzuid@gmail.com